

І семестр

Урок 1

Тема. Художній твір як явище мистецтва, новий ірреальний світ, створений письменником, його особливість і значення. **Функції мистецтва.**

Мета: визначити зв'язок художньої літератури з іншими видами мистецтва, її місце в житті людини; з'ясувати функції мистецтва; підвищувати рівень культури мовлення; розвивати вміння грамотно висловлювати власні думки, почуття, спостереження; формувати цілісний світогляд учнів; прищеплювати любов до України, повагу до її мови та історії; заохочувати до читання художніх книжок.

Тип уроку: урок формування й удосконалення вмінь і навичок.

Обладнання: виставка художньої та навчальної літератури для дітей; портретна галерея українських письменників, творчість яких вивчатиметься в 7-му класі; дидактичний мультимедійний матеріал.

Методи, прийоми і форми роботи: виразне читання вірша вчителем, бесіда, робота зі схемою й таблицею, коментування висловів, складання твору за метафорою, робота за варіантами.

Перебіг уроку

Мотиваційний етап.

Забезпечення емоційної готовності до уроку.

Виразне читання вірша вчителем.

У вікно заглядає жоржина

І шепоче, що літо згаса...

Вже ліхтариком світить шипшина

У любистковий мій палісад.

Теплий смуток серпневої днини
У осіннє тече забуття.
Натяглась між кущами калини
Павучкова дорога життя...

А. Солодовникова

➤ Які емоції викликав у вас цей поетичний твір?

Учитель. Який багатий і різноманітний навколишній світ! Кожен новий день, кожен схід сонця – це неповторне диво, казка, краса! Безмежно довго можна дивитися на достиглі плоди калини, вдихати запах спілих яблук, винограду, милуватися різнобарвними айстрами після теплого дощу...

Людина не може жити без краси, як квітка – без сонця. І цю красу вона черпає у природі й мистецтві – у двох незглибимих джерелах духовного очищення і збагачення.

Актуалізація опорних знань учнів.

Б е с і д а

- Назвіть відомі вам види мистецтва. Що становить основу кожного з них?
- Чим зумовлене розмаїття видів мистецтва? Чому кожен із них потрібен людині?
- Як, на вашу думку, внутрішній світ людини відображено в різних видах мистецтва?
- Чим художня література відмінна од інших видів мистецтва?

Оголошення теми й мети уроку.

Опрацювання навчального матеріалу.

◆ Література – унікальний вид мистецтва, адже вона працює зі словом. Саме через слово людина пізнає світ, осмислює його, виражає себе в ньому. Порівняйте два вислови. Який із них емоційніший? Відповідь аргументуйте.

Місяця не видно. Він, напевно, за хмарами. Але скоро посвітлішає.

Де ж блідолиций? Мабуть, сховався за хмарами. Та, на щастя, світанок не за горами.

Учитель. Образні вислови, на відміну од звичайних, яскравіші, емоційніші. Вони здатні зроджувати образи в уяві людини, тож ними широко послуговуються майстри слова – письменники. Поміркуймо: чи може існувати художній твір без образних слів? Навряд чи, адже вони ніби ті цеглинки, з яких автор вибудовує поетичний чи прозовий текст.

Найкращі художні твори (їх ще називають шедеврами) здебільшого оспівують красу світу й людської душі, доброту, щедрість, розум, шляхетність. Письменники не копіюють життя, а через свою творчу уяву, фантазію створюють особливий світ художніх образів, мистецьку дійсність за законами краси.

Словничок.

Ірреальний – який не існує, якого не буває у дійсності; уявний.

Складання твору за метафорою. Складіть твір на тему «Слово», добираючи до цього поняття шість метафоричних характеристик у такій послідовності: колір – смак – запах – зовнішній вигляд (асоціація) – звук – якість переживань. Перше слово кожного рядка є назвою твору.

Орієнтовне виконання.

Слово – ясна небесна блакить.

Слово – солодка потаємна мрія.

Слово – пропахлі полином степи.

Слово – розмаїтий квітник.

Слово – шепіт материнської молитви.

Слово – радість пізнання світу.

Учитель. Види мистецтва взаємодіють між собою і, переймаючи одне в одного художні засоби, широко й усебічно розкривають життя людини, глибини її душі. Понад те, твір одного виду мистецтва часто зумовлює появу тематично споріднених творів інших мистецьких форм. Наприклад, відомий літературний твір Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я», який ми вивчатимемо у 10-му класі, став основою для оригінальних творів малярського, театального й кінематографічного мистецтв.

1. Обкладинка книжки І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».
 2. Ілюстрація до твору художника А. Базилевича.
 3. Інсценізація повісті Національним академічним театром імені Івана Франка у постановці П. Ільченка.
 4. Кадр із фільму «Кайдашева сім'я» режисера В. Городька.
- Б. Ступка в ролі Омелька Кайдаша.

Методична ремарка. Оскільки учні ще не знайомі з твором, учитель сам стисло прокоментує наведені приклади.

◆ Прочитайте і прокоментуйте подані вислови про мистецтво. Один із них занотуйте в зошит.

Справжнє мистецтво не має часових меж. Воно – вічне (*П. Майборода*). Мистецтво змиває з душі пил буденного життя (*П. Пікассо*). Що є мистецтво? Це могутній голос народу, що лунає з уст обраних умільців (*П. Загребельний*).

Робота за варіантами.

І в а р і а н т – розподіліть подані поняття у відповідні комірки схеми, залежно від того, яких видів мистецтва вони стосуються.

Фігура, сцена, заголовок, слово, звукоінтонація, колір, фільм, лінія, світлотінь, акторська майстерність, книжка, картина, бюст, ноти, вистава, стрічка, партитура.

І в а р і а н т – наведіть приклади витворів кожного виду мистецтва і запишіть у таблицю.

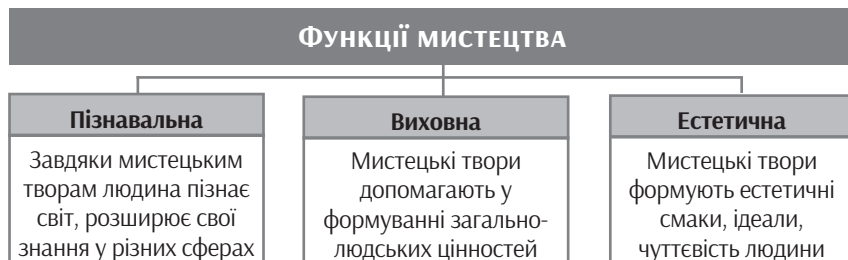
Види мистецтва	Приклади
Живопис	
Скульптура	
Архітектура	
Музика	
Література	
Хореографія	
Театр	
Кіно	

У ч и т е л ь. Сила впливу творів мистецтва на людину дивовижна. Ми інколи навіть не замислюємося над тим, чому, прочитавши цікаву книжку, на все життя запам'ятовуємо її зміст, хоч такої мети перед собою не ставили. Водночас, старанно вивчаючи навчальний матеріал, даємо собі установку на запам'ятовування, проте не завжди все пам'ятаємо.

Річ у тім, що твори мистецтва впливають на наші емоції, примушують нас хвилюватися, радіти, сумувати, любити й ненавидіти. А все, що торкається нашої душі, не забувається, бо пам'ять серця – то найміцніша пам'ять.

Мистецтво очищає нашу душу, робить нас красивішими, добрішими, шляхетнішими, мудрішими...

Робота зі схемою. Накресліть подану схему в зошитах. Наведіть приклади з вашого життєвого досвіду, коли за допомогою конкретного твору ви пізнали щось нове, отримали естетичну насолоду, взяли щось за взірець для власної поведінки.

Рефлексія. Підсумок уроку.

Б е с і д а

- Який вид мистецтва вам найбільше до вподоби? Відповідь аргументуйте.
- Які функції виконує мистецтво, зокрема художня література, у житті людини?
- Яке місце мистецтва у вашому житті?
- Доведіть, що вірш харківської поетеси А. Солодовникової, продекларований на початку уроку, є мистецьким твором.

🏠 **З а г а л ь н е.** Узяти інтерв'ю у своїх батьків чи інших дорослих, сформулювавши кілька запитань на тему «Роль художньої літератури у вашому житті». **І н д и в і д у а л ь н е.** Підготувати повідомлення про суспільно-побутові пісні: козацькі, чумацькі, кріпацькі, рекрутські та солдатські, бурлацькі, наймитські й заробітчанські, виразне читання поезії Івана Манжури «Бурлака».

Урок 2

Т е м а. **Жанрово-тематичне розмаїття пісень (суспільно-побутові: козацькі, чумацькі, кріпацькі, рекрутські та солдатські, бурлацькі, наймитські й заробітчанські тощо). Ідейно-художнє багатство їх. Висловлювання відомих людей про українські народні пісні.**

М е т а: поглибити знання семикласників про усну народну творчість, зокрема про суспільно-побутові пісні; допомогти збагнути жанрово-тематичне розмаїття народних пісень; розвивати навички аналізу пісень; прищеплювати естетичні смаки; зацікавити народно-пісенною творчістю українців.

ТЛ: суспільно-побутові пісні.

Т и п у р о к у: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: репродукції картин М. Пимоненка «У похід», «Проводи рекрутів», «Жнива на Україні», Я. Чижевського «Козак на сторожі», П. Андрусіва «Козацькі загони в погоні за ворогом», І. Сколоздри «Засвіт встали козаченьки», Є. Ткаченка «Чумацький шлях», А. Бутка «Чумацька пісня», Н. Лашко «Чумацький шлях. Небесні поводири», М. Кузнецова «Об'їзд володінь», «На заробітки», І. Їжакевича «Кріпаків міняють на собак», І. Соколова «Проводи рекрутів».

Методи, прийоми і форми роботи: обмін побажаннями, слово вчителя, бесіда, перегляд та обговорення картин, учнів-